

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A társasági részesedés rosszhiszemű átruházása miatti felelősség
Különös tekintettel a többségi befolyással rendelkező volt tag speciális felelősségére a
felszámolási eljárásban

Szerző:

dr. Balka Viktória

Témavezető:

Dr. Gelencsér Dániel

(megbízott oktató)

Budapest 2022

Bevezető gondolatok

Dolgozatomban a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényben (továbbiakban Cstv.) 63/A. §-ában szabályozott „A társasági részesedés rosszhiszemű átruházása miatti felelősség” témakörét szeretném feldolgozni.

A téma bevezetéseként be szeretném mutatni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (továbbiakban: Ptk.) a jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezéseken keresztül az általános felelősségi szabályokat, majd az egyéb jogszabályokban elhelyezett rendelkezésekre áttérve össze kívánom hasonlítani a tagok felelősségét szabályozó egyes tényállásokat.

A felelősségi szabályok összehasonlító elemzését követően a konkrét jogszabályhelyre áttérve a Cstv. 63/A. §-át a beiktatásától a napjainkig bekövetkező változásokkal együtt teszem vizsgálat tárgyává, bemutatva az egyes módosítások időpontját, tartalmát és indokait is.

A jogszabályhely hatályos szövegezése alapján ezt követően a tényállás elemeinek részletes bemutatása következik. Ennek keretében a társasági részesedés felszámolási eljárás megindítását megelőző 3 éven belüli átruházása, a befolyásszerzés fogalma, megjelenési formái, valamint a jegyzett tőke 50%-át meghaladó tartozás kerültek taglálásra. Az egyes feltételeket azok fogalmának jogszabályokban és egyéb jogforrásokban felelhető leírása útján szemléltetem.

Kitérek a jogszabály által igényérvényesítési joggal felruházott jogalany, azaz a hitelező fogalmának és az igényérvényesítés kritériumainak bemutatására is.

A volt tag mentesüléséhez bizonyítandó kimentési okok leírása követi a felelősségi feltételek elemzését. Ennek során tisztázásra szorulnak a fizetéseképtelenség és a fenyegető fizetéseképtelenség elhatárolása, valamint a jóhiszeműség és rosszhiszeműség mint alapfogalmak.

A dolgozat befejező része a Cstv. 63/A. §-ára alapozott kereseti kérelemmel indult peres eljárás bizonyítási szabályait, annak súlypontjait, valamint esetleges nehézségeit kívánja bemutatni a közzétett bírósági határozatokon keresztül.

A szakdolgozat célja a téma feldolgozásán keresztül az, hogy rámutasson egyrészt az érintett jogterületen a hitelezővédelmi szempontokat figyelembe vevő szabályozás fontosságára, ugyanakkor arra is, hogy a hitelezővédelem ne járjon együtt a szabályozás olyan irányú további szigorításával, mely a gazdasági mechanizmusok megfelelő működését gátolja.

1. A gazdasági társaságok rendszere a tag felelősségének tükrében

1.1. A Ptk. általános szabályai, a működő jogi személyek tagjainak felelőssége tekintetében, valamint a társaság megszűnése esetére

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (továbbiakban: Ptk.) a jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezések a Harmadik Könyvben kerültek szabályozásra. Az általános szabályok első részének I. Címében, az általános rendelkezések kimondják, hogy a jogi személy általános szabályait kell alkalmazni, ha e törvény az egyes jogi személy típusokkal kapcsolatban eltérően nem rendelkezik.¹

A jogi személy sajátossága, hogy az alapítótól elkülönült vagyonnal rendelkezik², amellyel gazdálkodva jogokat szerezhet és kötelezett vállalhat. A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni; a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek.³

Az általános szabályok V. Cím XIV. Fejezete tartalmazza a jogi személy jogutód nélküli megszűnése esetére vonatkozó rendelkezéseket, miszerint a jogutód nélkül megszűnt jogi személy tagjai és alapítója a felosztott vagyonból való részesedésük mértékéig kötelesek helytállni a megszűnt jogi személy ki nem elégített tartozásaiért.⁴

1 Ptk. 3:3. § (1) bekezdés.
2 Ptk. 3:1. § (5) bekezdés.
3 Ptk. 3:2. § (1) bekezdés.
4 Ptk. 3:48. § (3) bekezdés.

1.2. Felelősségi szabályok más gazdasági tárgyú törvényekben

Jogi személy tagjának felelősségéről rendelkező tényállások a Ptk. mellett a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 1991. évi XLIX. törvényben (továbbiakban: Cstv.) és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben (továbbiakban: Ctv.) is fellelhetők a működő gazdasági társaság vonatkozásában és jogutód nélküli megszűnése esetére is. A tulajdoni hányad átruházásához kapcsolódó felelősségi tényállások a Cstv. 63/A. §-ban és a Ctv. 118/A. § (3) bekezdésében találhatók.

A fent részletezett szabályok életre hívásának indokai gazdasági és jogi gyökerekkel egyaránt rendelkeznek, mert az utóbbi évek gazdasági recessziójának nagy ellentmondása, hogy miközben évente egyre több cég tűnik el a piacról, a működő vállalkozások száma rekordszintre emelkedett.⁵ Ennek oka abban keresendő, hogy a hatályos jogszabályok alapján jelenleg olcsón és viszonylag gyorsan lehet céget alapítani.⁶ A gazdasági társaságokat érintő szabályozás a kezdeti szabályokhoz képest jelentős liberalizáláson esett át az elmúlt években, míg a közelmúltban végrehajtott sorozatos törvénymódosítások éppen ennek a folyamatnak kívántak és kívánnak ma is gátat szabni.⁷ A tartozásokért fennálló felelősség, a helytállás szabályai a Cstv.-ben szigorodtak, melynek jelentős makrogazdasági okai vannak és ezek a makrogazdasági szempontok azt diktálják, hogy minél több gazdasági társaságot alapítsanak, hiszen a cél a versenyhelyzet fenntartása a gazdasági válság eredményezte körülmények ellenére is (ez vita tárgyát képezi).⁸ Azt, hogy fizetéseképtelenné válása miatt viszonylag rövid idő alatt sok gazdasági társaság került megszüntetésre a jogalkotó észlelte, és reagált is ezen - a mindennapi élet gazdasági kontextusában elvitathatatlanul jelentős - folyamatra.⁹

A vezető tisztségviselő külső felelőssége kapcsán a Kúria egyik joggyakorlat-elemző csoportja, 2017. február 6. napján elfogadott Összefoglaló véleményében arra a problémára hívta fel a figyelmet, hogy a Ptk. nem szabályozza teljes körűen a tagnak és a vezető tisztségviselőnek a jogi személy hitelezőivel

⁵ TARKÓ Izabel Ágnes: Helytállás és felelősség a fizetéseképtelen gazdasági társaságok tartozásaiért a magyar társasági jogban *Debreceni Jogi Műhely*, 2013. évi (X. évfolyam) 2. szám (2013. április) 70.

⁶ Uo. 70.

⁷ Uo. 70.

⁸ TARKÓ i. m. 70.

⁹ Uo. 70.

szemben fennálló felelősségét.¹⁰ Rámutatott arra is, hogy a Ptk.-nak négy jogalanyi kör (gazdasági társaság, egyesülés, egyesület, szövetkezet) vezető tisztségviselőinek felelősségére vonatkozó szabályait rendező a Ptk.-ban, a Cstv.-ben, illetőleg a Ctv.-ben elhelyezett szabályok között olyan mértékű az összhang hiánya, hogy e körben jogalkotás indokolt.¹¹

A jogalkotó erre reagálva a 2017. évi XLIX. törvénnyel a Cstv.-be beiktatott 33/A. § (14) bekezdés, illetőleg a Ctv.-be beültetett 118/A. § (7) bekezdés útján megteremtette a jogszabályi konzisztenciát a Ptk., a Cstv. és a Ctv. vezető tisztségviselőkre vonatkozó felelősségátviteli szabályai között.¹²

Ezen új törvényi szabályok alapján vált egyértelművé az, hogy a jogszerűtlen gazdálkodást szankcionáló Ptk.-ban, Cstv.-ben és Ctv.-ben elhelyezett szabályokat együttesen kell értelmezni és alkalmazni, a Ptk.-ban található szabályok nem biztosítanak önálló jogcímet kártérítési per megindítására a vezető tisztségviselő ellen.¹³ A törvénymódosítás kapcsán a Ptk. Harmadik Könyvébe ezúttal sem kerültek beültetésre utaló szabályok, hanem két másik törvénybe (Cstv., Ctv.) kerültek elhelyezésre a jogszabályi konzisztenciát biztosító előírások.¹⁴ Erre nézve Török Tamás kifejtette, hogy a Ptk. és a polgári anyagi jogi szabályokat is tartalmazó más jogszabályok közötti kapcsolat hatékony biztosításához nem tűnik elégségesnek az, ha csak a Ptk.-n kívüli jogszabályok utalnak (vissza) a Ptk.-ra, hanem a Ptk. önmagába záródó szabályozási modelljének tudatos feloldásával, a Ptk. Harmadik Könyvének megfelelő szakaszaiba beültetésre kerülő utaló szabályok segítségével kellene a polgári anyagi jogi jogszabályok közötti összhangot megteremteni.¹⁵ Ezzel a megoldással a jogalkotó valóban képes lenne jelentős segítséget nyújtani a jogalkalmazók számára a jogi személyre vonatkozó közvetett jogrendezés területén.¹⁶

A tulajdoni hányad átruházásához kapcsolódó felelősségi tényállások a Cstv. 63/A.§-ban és a Ctv. 118/A.§ (3) bekezdésében található.

10 TÖRÖK Tamás: Közvetett jogrendezés a jogi személyre vonatkozó polgári anyagi jogban. *Gazdaság és jog*, 2018/1-2. 31-32.

11 Uo. 31 -32.

12 Uo. 31 -32.

13 Uo. 31 -32.

14 Uo. 31 -32.

15 Uo. 31 -32.

16 Uo. 31 -32.

Az érintett személyi kör mindkét jogszabályhely esetében a Ptk. 8:2. § (1)-(5) bekezdésében rögzített többségi befolyással rendelkező tag (részvényes), akinek felelőssége korlátozott a tagtól elkülönült jogi személy tartozásaiért. Eltérés a személyi kört illetően tapasztalható aszerint, hogy kinek a tartozásáért korlátozott a tag felelőssége - a Ctv. által szabályozott esetben a Ctv. szerint meghatározott "cég" tartozásaiért; míg a Cstv. által szabályozott esetben a Cstv. szerint meghatározott "adós" tartozásaiért.¹⁷ A hivatkozott Ptk. rendelkezés értelmezéséből következik, hogy a rendelkezések a gazdasági társaságok közül csak a kft. és rt. társasági formáira alkalmazhatók.¹⁸

1.3. A Cstv. felelősségi szabályainak összevetése

A hitelezői érdekekkel ellentétes vezető tisztségviselői magatartást a jelenleg hatályos Cstv. 33/A. §-ban, a minősített többséget biztosító befolyással rendelkező tag ellenőrzött társasága terhére folytatott hátrányos üzletpolitikája miatti felelősségét a 63. § (2) bekezdése, míg a részesedését rosszhiszeműen átruházó tag felelősségét a Cstv. 63/A.§-a szabályozza.¹⁹ E három tényállás mindegyike a jogutód nélküli megszűnés esetére határoz meg felelősségi szabályokat, melyek között az egyik legfontosabb különbség az érintett alanyi kör.

A Cstv. 33/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy a hitelező vagy - az adós nevében - a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése más okból meghiúsulhat. E bekezdés alkalmazásában a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyó tevékenységnek minősül az is, ha a vezető elmulasztotta a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, illetve a kármentesítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségeket, és ennek következtében a hitelezők követeléseinek teljes

¹⁷ LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben VII. *Céghírnök*, 2009/5. 11.

¹⁸ Uo. 11.

¹⁹ LAKATOS Péter: *A vezető tisztségviselő felelőssége vélelmének fennállásával kapcsolatos kérdése*. In: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által 2017. január 12-én, a Kúria Polgári Kollégiuma által 2017. február 6-án elfogadott összefoglaló vélemény (továbbiakban: „2016.El.II.JGY.G.2. vélemény). 5. számú tanulmánymelléklet. 83.

mértékben történő kielégítése meghiúsulhat. Ha többen közösen okoztak kárt, felelőségük egyetemleges.

A (2) bekezdés szerint a gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

Ebben az esetben tehát nem a volt tag, hanem a volt vezető tisztségviselő hitelezői érdekeket veszélyeztető magatartása a felelőség alapja.

A Cstv. 63.§ (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a minősített többséget biztosító befolyás alatt álló, valamint az egyszemélyes gazdasági társaság, továbbá az egyéni cég felszámolása esetében a befolyással rendelkező, illetve az egyedüli tag (részvényes) korlátlan felelőséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós vagyona nem fedezi, ha a hitelezőnek a felszámolási eljárás során, vagy annak jogerős lezárásáról hozott határozat Céglözlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül benyújtott keresete alapján a 6.§ (1) bekezdése szerint illetékes bíróság a tagot (részvényest) - az adós társasággal összefüggő tartósan hátrányos üzletpolitikája miatt fennálló helytállási kötelezettségére tekintettel - a hitelező azon felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett követelésének megfizetésére kötelezi, amelynek kielégítésére a felszámolási eljárásban nincs fedezet. A felszámoló a keresetindítást megalapozó körülményekről és információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt vagy a hozzá forduló hitelezőket tájékoztatni.

Ennél a tényállásnál egyrészt behatárolt az érintett gazdasági társaságok köre, másrészt a tag által kifejtett, a felelőség alapjául szolgáló magatartás az adós társasággal összefüggő tartósan hátrányos üzletpolitika folytatásában nyilvánul meg.

Az a tényállási elem, hogy a vezető tisztségviselő egyben az adós gazdálkodó szervezet olyan tagja, akinek kártérítési felelősége a Cstv. 63. § (2) bekezdése, illetve a 63/A. §-a alapján is fennállhat viszonylag gyakori.²⁰ Ilyen esetben a hitelező nincs elzárva attól, hogy ezen a jogcímen is fellépjen

az adott személlyel szemben, akár egy peres eljárás keretében is, ha ennek perjogi akadálya nincs (pl. más bíróság illetékes a perre).²¹ A tagi felelősség és a vezető tisztségviselői felelősség más-más tényállási elemek megvalósulása esetén áll fenn, ezért fontos hangsúlyozni, hogy más eljárási szabályok vonatkoznak a két perre.²²

1.4. Összehasonlító táblázat

Az alábbi összefoglaló táblázat rendszerezi a „tagi felelősséget és helytállási kötelezettséget szabályozó tényállásokat.”²³

Jogszabályhely	Személyi hatály	Tárgyi hatály	Igényérvényesítés határideje	Jogalap	Mérték	Kivel szemben
Ptk. 3:2. § (2)	jogi személy tagja és alapítója	korlátolt helytállási kötelezettséggel való visszaélés	a jogutód nélküli megszűnéstől számított elévülési határidő	felróható magatartás	az okozott kár	jogi személy hitelezőjével
Ptk. 3:9. § (2)	jogi személy tagja és alapítója	nem kell vagyoni hozzájárulást teljesíteni	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	a teljes tartozás	jogi személy hitelezőjével
Ptk. 3:48. § (3)	jogi személy tagja és alapítója	jogutód nélküli megszűnés	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	a teljes tartozás a felosztott vagyomból való részesedésig	jogi személy hitelezőjével
Ptk. 3:59. §	vállalatcsoport uralkodó tagja	ellenőrzött tag fizetésektelenné válik a vállalatcsoport egységes	felszámolás befejezésétől számított elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	ellenőrzött tag hitelezői

21 Uo. 41.

22 Uo. 41.

23 MOHAI Máté *Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában*, Doktori értekezés, témavezető: Prof. Dr. habil. Nochta Tibor 92.

		üzletpolitikája következtében				
Ptk. 3:98. § (2)	gazdasági társaság volt tagja	vagyon hozzájárulás teljesítésének elmulasztása	tagsági jogviszony megszűnésétől számított elévülési határidő	helytállás a kötelezetts ég megszegéséért	Ptk. 6:143. §	a gazdasági tár- saság
Ptk. 3:101. § (5)	alapító	előtársaság működésének megszűnése	megszűnéstől számított elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás a helytállási kötelezettség mértékéig	harmadik személyek
Ptk. 3:135. § (1)	volt tag	társaságtól megválás az átalakulás során	Ptk. 137. § (1)	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás a helytállási kötelezettség mértékéig	harmadik személyek

Ptk. 3:135. § (2)	tag	korlátozottan helytállásra kötelezett taggá válás az átalakulás következtében	jogutód bejegyzésétől számított ötéves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 3:137. §	társaság volt tagja	jogutód nélküli megszűnés	nyilvántartásból való törléstől számított öt éves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás a helytállási kötelezettség mértékéig	harmadik személyek
Ptk. 3:139. §	közkereseti társaság tagja	társasági vagyon által nem fedezett kötelezettség	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek

Ptk. 3:151. § (1)	kkt. volt tagja és a megszűnt tagnak a társaságba be nem lépett jogutódja	tagsági jogviszony megszűnése	tagsági jogviszony megszűnésétől számított ötéves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 3:151. § (2)	kkt. meghalt tagjának a társaságba be nem lépett örököse	meghalt tag	tag halálától számított ötéves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	hagyatéki tartozásokért való felelősség szabályai szerint	harmadik személyek
Ptk. 3:153. § (2)	kültaggá váló tag	kkt. bt.-vé váló átalakulása	átalakulástól számított ötéves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 3:157. §	kültag	társaság beltagja kültaggá válik	kültaggá válástól számított ötéves jogvesztő határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 3:162. § (2)	kft. tag	Ptk. 3:162. § (1) bekezdésében meghatározott esetek	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulás összegének erejéig	harmadik személyek

Ptk. 3:208. § (3)	egyszemélyes kft. tagja	hátrányos üzletpolitika folytatása	elévülési határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	hitelezők
----------------------	-------------------------	------------------------------------	--------------------	--	-----------------	-----------

Ptk. 3:323. § (5)	egyszemélyes rt. részvényese	hátrányos üzletpolitika folytatása	elévülési határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	hitelezők
Ptk. 3:324. § (3)	minősített többséggel rendelkezett tag	hátrányos üzletpolitika folytatása	jogutód nélküli megszűnéstől számított elévülési határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	hitelezők
Ptk. 3:368. § (1)	egyesülés tagja	egyesülés vagyonát meghaladó tartozások	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 3:374. § (3)	egyesülés tagja	csatlakozó tag	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes tartozás	harmadik személyek
Ptk. 6:540. § (3)	jogi személy tagja	szándékos károkozás	elévülési határidő	vétkes maga- tartás	vétkes maga- tartással okozati összefüggésben keletkezett kár	harmadik személyek
Cstv. 63. § (2)	befolyással rendelkező, illetve egyedüli tag	tartósan hátrányos üzletpolitika folytatása	felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglőnyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes, a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett követelés, amelynek kielégítésére nincs fedezet	hitelezők
Cstv. 63/A. §	többségi befolyással rendelkező volt tag	részesedés felszámolási eljárás megindítását megelőző há-rom éven belüli átruházása	felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglőnyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	adós ki nem elégített kötelezettségei	hitelezők

Ct. 118/A. § (1)	korlátozott tagi helyállási kötelezettséggel működő cég törlésének időpontjában a cégjegyzékbe bejegyzett volt tagja	korlátozott helytállási kötelezettséggel való visszaélés	cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglőzönyben való közzétételét követő kilencven napos jogvesztő határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes ki nem elégített követelés	hitelezők
Ct. 118/A. § (3)	korlátozott tagi helyállási kötelezettséggel működő cég törlésének időpontjában a cégjegyzékbe bejegyzett volt tagja	részesedés kényszertörlési eljárás megindulását megelőző három éven belül átruházása, ha a korlátolt felelősségével tagsági jogviszony alatt visszaélt vagy a részesedésének átruházásakor rosszhiszemű volt	cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglőzönyben való közzétételét követő kilencven napos jogvesztő határidő	felróhatóságon alapuló helytállási kötelezettség	teljes ki nem elégített követelés	hitelezők
2009. évi CXV. törvény 27. § (1)	egyéni cég tagja	egyéni cég vagyona által nem fedezett követelés	elévülési határidő	törvényen alapuló helytállási kötelezettség	teljes ki nem elégített követelés	harmadik személyek

1.5. Összegzés a bemutatott felelősségi formákhoz kapcsolódóan

„A jogi személy önálló vagyonnal való rendelkezése alapozza meg a jogi személy önálló - tagjaitól független - felelősségét a hitelezőkkel szemben.”²⁵ A társaság felelőssége abszolútnak mondható, vagyis teljes vagyonával felel a hitelezők irányában, azonban a másik oldalról a tagoknak és a vezető tisztségviselőknek a felelőssége korlátolt. Ez azt jelenti, hogy a tagok kizárólag a társaságba bevitt vagyonnal felelnek a társaság tartozásaiért.²⁶ A fent hivatkozott táblázat elemeinek összevetéséből levonható az a következtetés, hogy „polgári jogunkban a főszabály jelenleg is az, hogy a jogi személy tagja, vezető tisztségviselője nem tartozik felelősséggel a jogi személy kötelezettségeiért a jogi személy hitelezőivel szemben.”²⁷

„A felelősség korlátozásának szükségessége mögött itt alapvetően egy, a vállalkozási és üzleti tevékenységet jellemző, az átlagost meghaladó fokú gazdasági kockázat és veszély jelenléte húzódik meg. E kiemelkedő gazdasági kockázat és veszély vállalásának egyfajta „honoráriuma” is a korlátozott tagi felelősség lehetősége.”²⁸

Török Tamás a 2016.El.II.JGY.G.2. vélemény 12. számú tanulmány mellékletében az ún. 'intézményes felelősségátvitel' kérdéskörét járja körül, és úgy fogalmaz, hogy „az intézményes felelősségátvitel elvi, jogdogmatikai alapja az, hogy a jogi személynek a tagjaitól való vagyoni elkülönülése - a hitelezők érdekeinek fokozott védelme céljából - nem abszolút jellegű, törvényben meghatározott kivételes tényállások esetén a tag, illetőleg a vezető tisztségviselő mégis felelősséggel tartozik a jogi személy hitelezőivel szemben.”²⁹A mögöttes jogpolitikai célt pedig a jogi személy hitelezőinek érdekvédelmében jelöli meg azokban az esetekben, amikor a 'szervezeti pajzs' mögött álló tag, illetőleg vezető tisztségviselő valamilyen jogellenes és felróható magatartást fejt ki a hitelezők rovására.³⁰ A tag tekintetében az intézményes felelősségátvitel lényege abban áll, hogy az egyes jogi

25 TÖRÖK Tamás: *A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségével összefüggő, a magyar jogirodalomban megjelent egyes jogkérdésekkel kapcsolatos álláspontok.* In: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által 2017. január 12-én, a Kúria Polgári Kollégiuma által 2017. február 6-án elfogadott összefoglaló vélemény. 12. számú tanulmány melléklet. 124.

26 BREHÓSZKI Márta: *Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelőssége? A felelősség-áttörés hazánkban és a "lepelátszúrás" doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban.* Doktori értekezés, témavezető: Dr. Miskolczi-Bodnár Péter, társtémavezető: Dr. Jobbágyi Gábor 17.

27 TÖRÖK (2017) i. m. 124.

28 NOCHTA Tibor *A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban.* Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005. 57.

29 TÖRÖK (2017) i. m. 124.

30 Uo. 124.

személy típusoknál a törvényben meghatározott előfeltételek fennállása esetében a tag felelősségének hiánya átalakul teljes felelősséggé a jogi személy hitelezőivel szemben, ezáltal a tagot és a vezető tisztségviselőt (árnyékigazgatót) védelmező 'szervezeti pajzsot' áttöri.³¹

A táblázatban összevetett tényállások közül e dolgozat csupán egy felelősségi szabály részletesebb bemutatására tesz kísérletet. Ez a rendelkezés a Cstv. 63/A §-a, amelynek célja a jogalkotó szándéka szerint a társasággal a jogutód nélküli megszűnésekor már jogviszonyban nem álló, korábbi társasági tag (részvényes) felelősségének megteremtésével a gazdasági társaság fantomizálásának szankcionálása.

2. A Cstv. 63/A. § változásai és annak hatályos rendelkezései

2.1. A 2005. évi LXIX. törvénnyel bevezetett jogszabály szöveg

A Cstv. 63/A. §-át a 2005. évi módosítást megelőzően az egyszerűsített felszámolásra vonatkozó rendelkezések töltötték meg tartalommal. Az érintett §-t azonban, a 2005. évi LXIX. törvénnyel a jogalkotó úgy módosította, hogy elnevezése „A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősség megállapítása” megjelölésre változott. A 2005. július 7. napjától alkalmazandó szövege pedig a következő volt: „63/A. § A felszámoló vagy a hitelező kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző öt éven belül vagyoni hányadát átruházó volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégitett kötelezettségeiért, kivéve, ha bizonyítja, hogy a vagyoni hányad átruházásának időpontjában az adós fizetőképes volt, a vagyонvesztés csak ezt követően következett be, illetve az adós ugyan nem volt fizetőképes, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen járt el.”³²

A Cstv. új rendelkezéseit az ezt követően indult eljárásokban lehetett alkalmazni. „A törvényben foglalt, a tulajdoni hányadát rosszhiszeműen átruházó személlyel szembeni perlés lehetőségére pedig akkor kerülhetett sor, ha az átruházás a törvény hatálybalépését követően következett be. A tulajdonosnak ugyanis az üzletrész (részvény) eladásakor tudnia kell arról, hogy rosszhiszemű

³¹ Uo. 125.

³² A Cstv.63/A.§-ának 2005. július 7. napjától hatályos szövege.

magatartása esetén az új törvényi rendelkezések értelmében a volt cége adósságaiért - adott esetben - korlátlanul helytállni köteles.”³³ Alkotmányos okokból a törvény hatálybalépését megelőző értékesítésekre - visszamenőleges hatállyal - ezek a rendelkezések nem voltak alkalmazhatóak.³⁴

2.2. A 2006. évi VI. törvény módosításai

A jogszabályhely következő módosítására a IV. Cstv. Novellával került sor 2006-ban. A 2006. évi VI. törvény az új cégeljárás törvény fogalomrendszerére és szabályozására figyelemmel - a törvények koherenciájának fenntartása érdekében - pontosította a Cstv. 63/A. §-t anélkül, hogy a szabályozást alapjaiban megváltoztatta volna.³⁵

Amennyiben az adós ellen megindított felszámolást cégbírósági megszüntetési eljárás előzte meg, és az adós a felszámolás kezdő időpontjában saját tőkéjének 50%-át meghaladó tartozást halmozott fel, a pontosított szabályok szerint a felszámoló vagy a hitelező kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással (rPtk. 685/B. §)³⁶ rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha bizonyítja, hogy a vagyoni hányad átruházásának időpontjában az adós fizetőképés volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve az adós ugyan nem volt fizetőképés, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen járt el.³⁷ A megállapítási per megindítására a felszámoló és a hitelező rendelkezett jogosultsággal.³⁸

2.3. A 2011. évi CXCVII. törvény módosításai

A 2011. évi CXCVII. törvény több jelentős módosítást eszközölt.³⁹ A hatályba lépés időpontja 2012. március 1. napja volt és a felelősség-áttörési tényállás 2012. március 1.-től hatályos szövege szerint

³³ JUHÁSZ László „Csődbíróság” vagy „perbíróság”? I.rész. *Céghírnök*. 2007/4. 12.

³⁴ Uo. 12.

³⁵ Uo. 12.

³⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.

³⁷ JUHÁSZ (2007) i. m.12.

³⁸ Uo. 12.

³⁹ 63/A.§ „Amennyiben az adósnak - a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat szerint - a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van, a hitelező vagy az adós képviseletében a felszámoló kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással (rPtk. 685/B. §) rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha bizonyítja, hogy a részesedés átruházásának időpontjában az adós még fizetőképés volt, a tartozás felhalmozódása csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan

a felszámolás jogerős lezárását követő kilencven napos jogvesztő határidőben a hitelező és a felszámoló annak megállapítását kérhette, hogy a társasági részesedését a felszámolás elrendelését megelőző három évben átruházó többségi befolyással rendelkező volt tag felelőssége korlátlan az adós felszámolási eljárásban ki nem elégített tartozásáért, amennyiben az adósnak a jegyzett tőke ötven százalékát meghaladó összegű tartozása van.⁴⁰ A volt tagnak azt kellett bizonyítania a mentesüléshez kellett, hogy az átruházás időpontjában a társaság még fizetőképese volt, vagy a tag jóhiszeműen, és a társaság hitelezőinek figyelembevételével járt el.⁴¹ A tartozás a felszámolási eljárásban bejelentett és visszaigazolt hitelezői igényeket jelentette, és összegének a módosítást követően nem a saját tőke, hanem a jegyzett tőke 50%-át kellett meghaladni a felelősség megállapíthatóságához.⁴² A szakaszból a megszüntetési eljárásra történő utalás kikerült, tekintettel arra, hogy a szabályváltozás 2011-ben összefüggött a Ctv. módosításával.⁴³

2.4. A 2012. évi CIV. törvény módosításai

A 2012. évi CIV. törvény 16. § d) pontja 2012. július 16. napjával beiktatta, hogy a keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárását követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.

2.5. A 2013. évi CCLII. törvény módosításai

Az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 91. § (17) g), (19) f). pontja alapján törölték a többségi befolyás korábbi jogszabályi hivatkozását (rPtk. 685/B. §) és a keresetindításra vonatkozó rész további pontosításra került 2014. március 15. napi hatállyal.⁴⁴

fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy nem volt fizetőképese, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A felszámoló az ilyen jogügyletre vonatkozó információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt vagy a hozzá forduló hitelezőket tájékoztatni. A keresetet a felszámolási eljárás jogerős lezárását követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.”

40 F. Kiss Gabriella *Kinél kopogjon a hitelező? A korlátozott felelősség áttörése a fizetéseképtelenségi eljárásokban*. Doktori értekezés, témavezető: Dr. Filó Mihály, egyetemi adjunktus 31-32.

41 Uo. 31 -32.

42 Uo. 31.-32.

43 JUHÁSZ László: *A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve*. II. kötet, Budapest, HVG -ORAC, 2019. 1240.

44 A keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárását lezárásáról hozott határozat Cégközlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.

2.6. A 2017. évi XLIX. törvény módosításai

A jelenleg hatályos szövegezés a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XLIX. törvénnyel került meghatározásra.

A 2017. július 1. napjával hatályba lépett Cstv. 63/A.§ kimondja, hogy amennyiben az adósnak - a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat) szerint - a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van, a hitelező kereseti kérelmére a 6. § (1) bekezdése szerint illetékes bíróság⁴⁵ megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha a részesedését átruházó volt tag bizonyítja, hogy az átruházás időpontjában az adós még fizetőképés volt, és a fenyegető fizetéseképtelenség vagy a fizetéseképtelenség csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy már fizetéseképtelen volt, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A felszámoló az e bekezdés szerinti felelősséget megalapozó, társasági részesedést átruházó jogügyletre vonatkozó információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt és a nyilvántartásba vett hitelezőket tájékoztatni. A keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglözlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani, mely alapján ezen felelősségi forma alanya kizárólag olyan tag lehet, aki megfelel a fent részletezett kitételnek.

A törvényalkotó az utolsó módosítás indokolásában úgy fogalmazott, hogy a Cstv. 63/A. §-a az eljáró bíróság hatáskörére és illetékességére történő utalással egészül ki, továbbá szövegpontosítások is

⁴⁵ A Cstv. 6. § (1) bekezdése szerint a csődeljárás és a felszámolási eljárás az adós - eljárás lefolytatására irányuló kérelem benyújtásának napján bejegyzett, illetve az (1a) bekezdésben meghatározott - székhelye szerint illetékes törvényszék (a továbbiakban: bíróság) hatáskörébe és illetékességébe tartozó nemperes eljárás. Az (1a) bekezdés pedig azt mondja ki, hogy az adós székhelyének a korábitól eltérő cégbíróság illetékességi területére történő áthelyezése esetén a székhelyváltás bejegyzését követő 180 napig kizárólag a korábban bejegyzett székhely szerinti illetékes bíróság előtt kezdeményezhető csődeljárás, felszámolási eljárás.

szükségesek.⁴⁶A felszámoló keresetindítási jogának ezekben az esetekben nincs értelme, mert a kereseti kérelem tárgya nem az adós csődvagyonával függ össze, a pernyertesség esetén a volt tag korlátlan felelősségének megállapítására irányul. Erre tekintettel a felszámoló keresetindítási joga elhagyásra kerül a bekezdés szövegéből.⁴⁷

A Cstv. 63/A.§-hoz fűzött Jogtár-kommentár pedig azt hangsúlyozta, hogy a 2017. július 1-jét követően hatályos módosítás kimentési okai alapvető változást jelentenek, melyek elsősorban abban állnak, hogy amíg korábban annak is jelentősége volt, hogy a tartozás is csak az átruházást követően keletkezett, a továbbiakban, ha tudja bizonyítani az alperes, hogy az adós még fizetőképés volt az átruházás időpontjában, akkor a felelőssége nem állapítható meg akkor sem, ha egyébként a tartozásállomány sokszorosán meghaladta az eszközök értékét.⁴⁸

3. A felelősség megállapításának feltételei

„A felelősség különös együttes (konjunktív) előfeltételei a következők: a volt tagnak (részvényesnek) a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül kell a vagyoni hányadát átruháznia; a vagyoni hányadát átruházó korábbi tagnak (részvényesnek) többségi befolyással kell rendelkeznie; a gazdasági társaság felszámolás folytán szűnjön meg; a gazdasági társaság a jegyzett tőkéjének 50 százalékát meghaladó, ki nem elégített tartozást hagyjon hátra; a gazdasági társaságban fennálló társasági vagyoni hányad átruházása történjen; a volt tag (részvényes) a vagyoni hányad átruházásakor rosszhiszemű volt.”⁴⁹ A hitelezők irányában a többségi befolyással rendelkező tag (részvényes) felelőssége vagyoni felelősség, teljes, elsődleges, felróhatóságon alapuló és deliktualis felelősség.⁵⁰ A társaság hitelezőivel szemben a többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) önálló felróható magatartása miatt tartozik felelősséggel.⁵¹ „A vagyoni hányad átruházása azért minősül rosszhiszeműnek, mert az átruházás időpontjában a társaság már fizetéképtelen, vagy ha még fizetőképés is, a tag az átruházás során nem vette figyelembe a hitelezők érdekeit.”⁵² A

46 A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XLIX. törvényhez fűzött miniszteri indokolás.

47 Uo.

48 CSÖKE Andrea (szerk.): *Nagykommentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez.* Complex CD-jogtár 63/A.§ [Jogtár-kommentár]

49 JUHÁSZ (2019) i. m. 1241.

50 Uo.1241.

51 Uo.1241.

52 Uo.1241.

felelősség egyértelműen deliktuális felelősség, tekintettel arra, hogy a törvény által felelőssé tett, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) és a társaság hitelezője között szerződéses jogviszony nem áll fenn.⁵³

4. A társasági részesedés felszámolási eljárás megindítását megelőző 3 éven belüli átruházása

Fontos kihangsúlyozni azt, hogy a felszámolási eljárás kezdő időpontja és a felszámolás kezdő időpontja nem azonos egymással.⁵⁴ „A felszámolási eljárás kezdő időpontja az a nap, amelyen a felszámolási eljárás megindítására jogosult fél kérelme a bíróságra érkezik.”⁵⁵

A felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelem benyújtása nem jár automatikusan a felszámolás elrendelésével, a statisztikák ugyanis azt mutatják, hogy a megindított felszámolási eljárások kétharmada nem jut el a felszámolás szakaszába, az eljárás a felszámolási kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításával, az eljárás megszüntetésével vagy más módon befejeződik.⁵⁶ A felszámolás jogerős elrendelése nyitja meg azt az utat, amely végén a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, ennek hiányában a gazdasági társaság tovább létezik, és tovább folytathatja rendes működését (gazdálkodását).⁵⁷ A rendes működés időszaka alatt pedig a gazdasági társaság tartozásaiért saját vagyonával felel, a kft. tag és a részvényes a tartozásokért nem felelős.⁵⁸

A felszámolás kezdő időpontja az a nap, amelyen az adós fizetéseképtelenségét megállapító és felszámolását elrendelő bírósági végzés jogerőre emelkedik. [Cstv. 27. § (1) bekezdés negyedik mondat]. Erre figyelemmel kell lennie az igényt érvényesítő hitelezőnek, amikor a keresetében meghatározza az alperesi pozícióban álló személyt, személyeket. Azokat ugyanis, akik a törvényben meghatározott határidő előtt értékesítették a tulajdoni hányadukat, nem terheli a Cstv. 63/A.§-a szerinti felelősség.

53 GÁL Judit- JUHÁSZ László-MIKA Ágnes (szerk. GÁL Judit): *Társasági jogi perek*. Budapest, HVG-ORAC, 2018. 294-299.

54 TÖRÖK Tamás: A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősség. *Gazdaság és Jog*, 2005/10. 12-19.

55 Uo. 12-19.

56 Uo. 12-19.

57 Uo. 12-19.

58 Uo. 12-19.

„A Cstv. a felszámolási eljárás megindulását megelőző 3 éven belül keletkezett tartozásokért való felelősséget írja elő, a törvényszöveg nem különböztet a tekintetben, hogy a tartozás az üzletrészek átruházása előtt vagy azt követően keletkezett, de értelemszerűen csak az üzletrész átruházásakor már fennálló (ha nem is esedékes) tartozásokért való helytállásról lehet szó.”⁵⁹

További feltétel, hogy a korábbi tag (részvényes) akaratából történjen a vagyoni hányad (üzletrész, részvény) átruházása. A szerződés lehet ingyenes és visszerthes is, ugyanis az átruházás jogcíme közömbös.⁶⁰ Ha egyéb jogcímen (pl. a vagyoni hányad szervezeti jogutódlás, vagyis egyesülés vagy szétválás, magánszemély esetében öröklés eredményeképpen) száll át a korábbi tag (részvényes) vagyoni hányada és nem átruházással, úgy e felelősség ezen előfeltétele nem valósul meg.⁶¹ „A jogintézménynek az a célja, hogy ne lehessen kibújni a tagi felelősség alól oly módon, hogy elérhetetlen külföldi cégnek vagy hajléktalan személynek értékesítik az üzletrészeket vagy részvényeket.”⁶²

5. A befolyásszerzés fogalma, megjelenési formái, jelentősége

5.1.A befolyás

A Cstv. 63/A. §-ának bevezetése óta az eredeti szövegezés több alkalommal módosításra került. „Először valamennyi volt tulajdonosra kiterjedt a rendelkezés személyi hatálya, aki a felszámolás megindulását megelőző öt évben ruházta át társasági tulajdonrészét. Majd az új szabályozás kapcsán felmerült alkotmányossági aggályoknak betudhatóan (mely szerint a fizetésektelen társaságban lévő üzletrészét értékesítő tag rosszhiszeműségének állítása indokolatlan, a korlátolt felelősség vívmánya kivételszabállyá silányul) a felelős személyek köre a többségi befolyással rendelkező tagra szűkült le.”⁶³

59 FÓNAGY Sándor: *A fizetésektelenségért való magánjogi felelősség*, Doktori értekezés, témavezető?? 230.

60 JUHÁSZ (2019) i. m. 1242.

61 Uo. 1242.

62 Uo. 1242.

63 F. KISS i. m. 31-32.

5.1.1. Többségi befolyás

Többségi befolyás az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy vagy jogi személy (befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint felével vagy meghatározó befolyással rendelkezik. A befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja vagy részvényese, és

a) jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására; vagy

b) a jogi személy más tagjai, illetve részvényesei a befolyással rendelkezővel kötött megállapodás alapján a befolyással rendelkezővel azonos tartalommal szavaznak, vagy a befolyással rendelkezőn keresztül gyakorolják szavazati jogukat, feltéve, hogy együtt a szavazatok több mint felével rendelkeznek.

A többségi befolyás akkor is fennáll, ha a befolyással rendelkező számára az (1)-(2) bekezdés szerinti jogosultságok közvetett befolyás útján biztosítottak.

Közvetett befolyással rendelkezik a jogi személyben az, aki a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyben (köztes jogi személy) befolyással bír. A közvetett befolyás mértéke a köztes jogi személy befolyásának olyan hányada, amilyen mértékű befolyással a befolyással rendelkező a köztes jogi személyben rendelkezik. Ha a befolyással rendelkező a szavazatok felét meghaladó mértékű befolyással rendelkezik a köztes jogi személyben, akkor a köztes jogi személynek a jogi személyben fennálló befolyását teljes egészében a befolyással rendelkező közvetett befolyásaként kell figyelembe venni. A közeli hozzátartozók közvetlen és közvetett tulajdoni részesedését vagy szavazati jogát egybe kell számítani.⁶⁴

5.1.2. Minősített többségi befolyás

Ha korlátolt felelősségű társaság vagy zártkörűen működő részvénytársaság tagja - közvetlenül vagy közvetve - a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik, ezen minősített többség

64 Ptk. 8:2. § (1)-(5) bekezdés.

megszerzésétől számított tizenöt napon belül köteles ezt bejegyzés és közzététel végett a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.

A minősített többség megszerzésének közzétételétől számított hatvannapos jogvesztő határidőn belül a társaság bármely tagja kérheti, hogy a minősített többséggel rendelkező tag társasági részesedését vegye meg. Vételi kötelezettségének a minősített többséggel rendelkező tag a kérelem benyújtásakor fennálló piaci értéken, de legalább a társaság saját tőkéjéből a felajánlott részesedésre jutó résznek megfelelő értéken köteles eleget tenni.

Ha a társaság jogutód nélkül megszűnik, a ki nem elégített követelésekért a hitelező keresete alapján a minősített többséggel rendelkező tag köteles helytállni, feltéve, hogy a jogutód nélküli megszűnésre a minősített többséggel rendelkező tag hátrányos üzletpolitikája miatt került sor. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.⁶⁵

6. Jegyzett tőke 50%-át meghaladó mértékű tartozás

A felelősségi szabály alkalmazásának feltételei közé tartozik az is, hogy a felszámolás alá került társaságnak, a jegyzett tőkéje 50%-át meghaladó mértékű tartozása álljon fenn a hitelezőivel szemben. E feltétel bekövetkezését a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg, egyszerűsített felszámolás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat alapján lehet megállapítani. Tisztázásra szorulnak mindezek alapján a következő fogalmak: saját tőke, jegyzett tőke, mérleg, közbenső mérleg, vagyonfelosztási javaslat.

A cégbírósági bejegyzésre kötelezett gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre. A társaság a létesítő okirat ellenjegyzésének napjától előtársaságként működhet. A gazdasági társaság alapításához valamennyi tag/tulajdonos vagyoni hozzájárulása szükséges.

⁶⁵ Ptk. 3:324. § [A minősített többséggel rendelkező tag többletkötelezettségei].

A társaság saját tőkéje olyan szabadon felhasználható saját forrás, amelyet a tulajdonosok a vállalkozásnak véglegesen átadtak, vagy az adózott eredményből a vállalkozásnál hagytak. A saját tőke a befektetett eszközök és a forgóeszközök tartós forrása.⁶⁶ A saját tőke összetevői: a jegyzett tőke (a jegyzett tőkéből le kell vonni a jegyzett, de még be nem fizetett tőkét, a különbözet a saját tőke része), a tőketartalék, az eredménytartalék, a lekötött tartalék, az értékelési tartalék (az érték helyesbítés és a valós értékelés értékelési tartaléka) és a tárgyévi adózott eredmény.⁶⁷

A jegyzett tőke, a cégbíróságon bejegyzett tőke az alapító okiratban, az alapszabályzatban, a társasági szerződésben, illetve az egyéb létesítő okiratban meghatározott összegben. A jegyzett tőke, a saját tőkén belül az alaptőke, melyet a társaság alapításakor a tulajdonosok véglegesen a társaság rendelkezésére bocsátanak.⁶⁸

A számviteli törvény egyik alapvető előírása az, hogy a gazdálkodó egységek üzleti évükről számviteli beszámolót kötelesek készíteni, valamint közzétenni azt az üzleti év (ami általában egybeesik a naptári évvel) fordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig.

Ez a beszámoló alapvetően három fő részből tevődik össze:

- mérleg: adott időpontra vonatkozóan mutatja a vállalkozás eszközeit, illetve azok forrásait,
- eredménykimutatás: adott időszakra (üzleti évre) vonatkozóan tartalmazza a vállalkozás bevételeit, költségeit és ráfordításait, vagyis a kigazdálkodott nyereséget vagy veszteséget,
- kiegészítő melléklet: szöveges magyarázatokkal egészíti ki a mérleget és az eredménykimutatást.⁶⁹

A számviteli törvény rendelkezik azokról az esetekről, amikor a gazdálkodó szervezetnek a 'kötelező' beszámolón túl, úgynevezett közbenső mérleget kell készítenie. Ilyen kötelező esetek pl: az osztalékfelvétel-fizetés, a saját részvények és üzletrészek visszavásárlása, a jegyzett tőke emelése jegyzett tőkén felüli saját tőke terhére. Ezt a beszámolót a legutolsó, beszámolóval lezárt üzleti év fordulónapja és a közbenső mérleg fordulónapja közötti időszakra kell elkészíteni. A közbenső

66 RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala www.rsm.hu/kisokos/sajat-toke

67 RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala www.rsm.hu/kisokos/sajat-toke

68 RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala www.rsm.hu/kisokos/jegyzett-toke

69 RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala <https://www.rsm.hu/kisokos/beszamolasi-kotelezettsegek>

mérleget is leltárral kell alátámasztani, valamint könyvvizsgáló által kell hitelesíteni, amennyiben a cég könyvvizgálatra kötelezett.

A felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet 7. §-a tartalmazza a közbenső felszámolási mérlegre vonatkozó előírásokat.⁷⁰

A Cstv 52. § (1) bekezdése alapján a felszámoló a felszámolás befejezésekor felszámolási zárómérleget, a bevételek és költségek alakulásáról kimutatást, záró adóbevallást, zárójelentést és vagyonfelosztási javaslatot készít, és mindezeket megküldi a bíróságnak és a záró mérleg elkészítésének napját követő napon az adóhatóságnak, valamint intézkedik a gazdálkodó szervezet iratanyagának az elhelyezéséről.

A felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet 10.§ -a rendelkezik a vagyonfelosztási javaslat tartalmáról.⁷¹

70 A felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet

„7. § (1) Közbenső felszámolási mérleget lehet készíteni, ha megfelelő mennyiségű pénzeszköz folyt be és áll rendelkezésre a hitelezői követelések kielégítésére, részbeni teljesítésére. A felszámolás kezdetétől évente kötelező közbenső felszámolási mérleget készíteni, kivéve a Cstv. 63/B. §-a szerinti egyszerűsített felszámolás esetét. A közbenső felszámolási mérleg célja, hogy megbízható, hiteles helyzetfelmérés alapján történjen a hitelezők és a bíróság tájékoztatása a pénzügyi helyzetről.

(2) A rendelkezésre álló pénzeszközökből a várható költségekre - benne a környezeti károk elhárításának költségeire - és a vitás hitelezői igények fedezetére - a Cstv. 50. §-ának (3) bekezdése szerint - a pénzeszközökön belül tartalékot kell elkülöníteni, amelyről külön nyilvántartást kell vezetni.

(3) A közbenső felszámolási mérleg a felszámoló által meghatározott mérlegfordulónapra vonatkozóan tartalmazza - a Cstv. 50. §-a (1) bekezdésének megfelelően - a vagyoni eszközök, a kötelezettségek és a saját tőke állományát könyv szerinti értéken, a bevételek (árbevétel és egyéb bevételek) és költségek (ráfordítások) alakulásáról készített kimutatást és a szöveges jelentést.

(4) A közbenső felszámolási mérleg tartalmában és felépítésében egyező a Cstv. 52. §-ának (3) bekezdésében meghatározott felszámolási zárómérleggel.

(5) A közbenső felszámolási mérlegben - a (4) bekezdésben részletezettekén túlmenően - elkülönítetten kell kimutatni a pénzeszközök között a tartalék összegét, továbbá - külön oszlopban - közölni kell a nyitó felszámolási mérleg adatait.

(6) A közbenső felszámolási mérleg fordulónapjáig elszámolt bevételekről és költségekről (ráfordításokról) a Cstv. 52. §-ának (4) bekezdésében meghatározott bontásban kell tájékoztatást adni.

(7) A közbenső felszámolási mérleghez kapcsolódó szöveges jelentésben be kell mutatni a nyitó felszámolási mérleg adatait módosító - az 5. § (2)-(3) bekezdése szerinti - korrekciókat, és részletes tájékoztatást kell nyújtani a nyitó felszámolási mérleg és a közbenső felszámolási mérleg adatai közötti eltérések, változások minősítéséről, indokairól.

(8) A hitelezők követelésének pénzügyi teljesítése a bíróság által jóváhagyott részleges vagyonfelosztási javaslat alapján történik.”

71 A felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet

„10. § (1) A Cstv. 52. §-a (1) bekezdésében előírt vagyonfelosztási javaslat tartalmazza a felszámolási zárómérlegben kimutatott eszközök értékét a következő csoportosításban:

a) felszámolásba be nem vonható vagyoni eszközök,

b) olyan vagyoni eszközök, amelyeket a fennálló egyéb kötelezettségek, tartozások kielégítésére kijelöltek,

c) egyéb vagyoni eszközök.

(2) A Cstv. 61. §-ának (6) bekezdésében meghatározott, felszámolásba be nem vonható vagyoni eszközöket az állami, illetve önkormányzati tulajdonosi joggyakorló szervezetnek kell átadni.

(3) A vagyonfelosztási javaslat a Cstv. 57. §-ában foglalt kielégítési sorrendnek megfelelő felépítésben és sorrendben tartalmazza az (1) bekezdés b) pontja szerinti kötelezettségek (tartozások) összegét, és ezzel szembeállítva a hitelezőkkel szembeni kötelezettségek (tartozások) teljesítésére kijelölt eszközök értékét. Amennyiben a vagyoni eszközök értéke kevesebb, mint a kötelezettségek (a tartozások) értéke, a sorrendben hátrább lévő hitelezők igénye a gazdálkodó szervezet vagyoni eszközeiből nem kerül kielégítésre.

(4) A vagyonfelosztási javaslatban egyéb vagyoni eszközként a hitelezőkkel szembeni kötelezettségek (tartozások) kielégítése után megmaradt eszközök értéke szerepel. Ezen eszközöket a gazdálkodó szervezet tulajdonosai között a Cstv. 61. §-ában előírtaknak megfelelően kell felosztani.”

Az eddig áttekintett fogalmak értelmezése alapján érthető, hogy korábban viszonylag ritkán lehetett kezdeményezni a Cstv. 63/A. §-a szerinti pert, mivel egyik feltétele volt, hogy a felszámolási eljárást a cégbíróság által lefolytatott megszüntetési eljárás előzze meg, amely alig fordult elő, mivel az adózó vagyona hiányában erre nem kerülhetett sor.⁷² „További feltétel volt a saját tőke összegének a meghatározása. Mivel azonban a saját tőke a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Szt.) 35. § (2) bekezdése szerint a mérleg egy számított értéke, iratanyag gyakori hiányában pedig nem készült a Cstv. 31. §-ában írt tevékenységet lezáró mérleg, így az általában nem volt meghatározható.”⁷³ A 2011. évi CXCVII. törvénnyel beiktatott módosítás szerint a perindításhoz már nem kell, hogy a felszámolási eljárást cégbírósági megszüntetési eljárás előzze meg, illetve a saját tőke helyébe egyébként a saját tőke részét képező és a cégnyilvántartás adatai alapján egyértelműen megállapítható jegyzett tőkét helyezte.⁷⁴

Török Tamás a felelősség ezen előfeltételét abszurdnak minősítette, mert álláspontja szerint közgazdasági, számviteli szempontból is helytelen az adós társaság jegyzett tőkéjéhez kötni a mögöttes felelősségi szabályt, egyrészt ugyanis a vállalkozás teljes vagyonának (saját tőkéjének) mindig csak egy részét teszi ki a jegyzett tőke, márpedig a társaság nemcsak a jegyzett tőkéjével, hanem teljes vagyonával felel a hitelezőkkel szemben.⁷⁵ Felhívta a figyelmet arra is, hogy a Ctv. 118/A. §-ban szabályozott módosított felelősségi alakzatok vonatkozásában a Módtv. - helyesen - törölte az adós meghatározott jegyzett tőkéjét meghaladó mértékű tartozás fennállását, mint előfeltételt, azonban a jogalkotó a Cstv. 63/A. § esetében, úgy tűnik, hogy ezt elmulasztotta.⁷⁶

7. A jogszabály által igényérvényesítési joggal felruházott jogalany: a hitelező(k)

A dolgozatban elemzett feltételek fennállta esetén nyílik meg az igényérvényesítési lehetőség a hitelező részére. De ki is az a hitelező? Ennek tisztázása abból a szempontból jelentős, mert a

72 HORVÁTH Péter János: Adóeljárás, Mögöttes felelősség. *Adó szaklap*, 2020/5. 3.1. pont

73 HORVÁTH Péter János i. m. 3.1.

74 HORVÁTH Péter János i. m. 3.1.

75 TÖRÖK Tamás: A módosult felelősségátviteli szabályok társasági jogunkban. *Gazdaság és Jog*, 2012. június, 6. szám. 7.

76 Uo. 7.

Cstv.63/A.§-a szerinti peres eljárásban nem minden általánosságban hitelezőként megjelölt személy lehet felperes.

A Cstv. 3. § (1) c) pontjának alpontjai határozzák meg a hitelező fogalmát a gazdasági társaság egyes létszakaszaiban.

A felszámolás kezdő időpontjáig a Cstv. 3. § (1) bekezdés c) pont ca) alpontja szerint: akinek az adóssal szemben jogerős és végrehajtható bírósági, véglegessé vált és végrehajtható hatósági határozaton vagy más végrehajtható okiraton alapuló, nem vitatott vagy elismert, lejárt pénz- vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, az hitelezőnek minősül. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez készült Nagykommentár Cstv. 3.§- ához fűzött magyarázatában Csóke Andrea felhívja a figyelmet a véglegesség fogalmára mint újdonságra.⁷⁷

„A végleges döntés a hatósági eljárás befejezése, azt már a hatóság nem módosíthatja, abból jogok és kötelezettségek fakadnak, tehát a hatóság döntési joga tekintetében véglegesnek minősül. A véglegesség a döntés közlésével áll be. Az általános közigazgatási rendtartásról 2016. évi CL. törvény. (továbbiakban: Ákr.) 82. §-a határozza meg részletesen, hogy különböző helyzetekben mikor állapítható meg a határozat véglegessége.”⁷⁸ A véglegesség fogalmának bevezetése kapcsán az Ákr. 82.§-ához készített indokolás ad értelmezési útmutatást.⁷⁹

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez készült Nagykommentár Cstv. 3.§- ához fűzött magyarázata utal továbbá a 2/2011. (XII. 16.) Polgári jogegységi határozatban⁸⁰

77 „2018. január 1-jétől az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) tartalmazza a közigazgatási eljárásokra vonatkozó szabályokat, így a hatóság döntéseivel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségeket is. E jogszabály vezette be a „végleges döntés” fogalmát, és ennek megfelelően került sor a Cstv. 3. § (1) bekezdés c) pont ca) alpontjának módosítására.”

78 CSÓKE (szerk.) i. m. [Jogtár-kommentár]

79 „Osztvta a német közigazgatás-tudomány egyöntetű álláspontját, amely különbséget tesz bíróság döntéséhez kapcsolódó jogerő (Rechtskraft) és a közigazgatási hatósági döntéshez kapcsolódó ún. Bestandskraft között, a törvény szakít a közigazgatási jogerő fogalmával. Az anyagi jogerő (tehát a döntés megtámadhatatlansága és megváltoztathatatatlansága) ugyanis kizárólag a bíróság döntéséhez kapcsolódhat. A jogerő jelenleg is két (alaki és anyagi) értelemben jelenik meg a közigazgatási eljárásban, amely tudományos fogalom lévén nehezen érthető mind az ügyfelek, mind az ügyintézők számára. Összhangban tehát a közigazgatási perrendtartás koncepciójával, a törvény a jelenlegi alaki jogerő helyett a döntés véglegessége fogalmat használja, kifejezésre juttatva, hogy a végleges döntés a hatósági eljárás befejezése, azt már a hatóság nem módosíthatja, abból jogok és kötelezettségek fakadnak, tehát a hatóság döntési joga tekintetében véglegesnek minősül.”

80 „1. A hitelező - ha eleget tesz a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában és a (3) bekezdésében foglalt követelményeknek - nem köteles záradékoltatni az adós közjegyzői okiratba foglalt tartozás elismerő nyilatkozatát és ennek alapján a bírósági végrehajtást lefolytatni, hanem enélkül is kezdeményezheti a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján a felszámolási eljárás megindítását.”

kifejtett álláspontra a közjegyzői okirattal kapcsolatban, és arra, hogy felszámolási kérelmet le nem járt követelésre nem lehet alapítani [ezt a Cstv. 27. § (2) bekezdésében felsorolt fizetéseképtelenségi okok egyébként ki is zárják].⁸¹

A felszámolás kezdő időpontja után a hitelező fogalmát a Cstv. 3. § (1) bekezdés c) pont cd) alpontja szerint kell meghatározni.

A hitelezői érdekvénesítés két szinten lehetséges, egyfelől egyes hitelezőként, másfelől -ha alakul - a hitelezői választmány útján. A hitelezői választmány útján többlet információs tájékoztatási lehetőség igénybevételére van mód.⁸²

A hitelező fogalma a felszámolás kezdő időpontja után annyiban módosul, hogy csak az minősül hitelezőnek, aki a követelését a felszámolóhoz bejelentette, és befizette utána a nyilvántartásba vételi díjat. Törvényi kivételek a fizetési kötelezettség alól a felszámolási költségnek minősülő, valamint a járadék jellegű követelések jogosultjainak esetei, azonban ezeket az igényeket is mindenképpen be kell jelenteni (kivételet képezhetnek azok az igények, amelyek a felszámoló által irányított felszámolás tartama alatt a felszámoló tevékenységével kapcsolatban keletkeztek, és erről a felszámoló is tud, például az általa kötött szerződésekből eredő igények).⁸³

A hitelezői érdekvénesítés alapfeltétele tehát, az ismert követelések bejelentése a felszámolónak a Cstv. 28. § (2) bek. f) pont.⁸⁴ A Cstv. a bejelentés tartalmi követelményeire nem tartalmaz előírást, azonban a 1346 /2000 EK rendelet 41. cikkét⁸⁵ célszerű alkalmazni.⁸⁶

81 CSÖKE (szerk.) i. m. [Jogtár-kommentár]

82 REICH Sándor: A hitelezői érdekvénesítés lehetőségei a felszámolásban I. *Céghírnök*, 2009/5. 6-8.

83 CSÖKE (szerk.) i. m. [Jogtár-kommentár]

84A Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pont: „ a hitelezőknek [ideértve a zálogjogosultat, az alzálogjog jogosultját, továbbá a zálogjogosulti bizományost is - ez utóbbit abban az esetben is, ha a biztosított követelés nem, vagy nemcsak őt illeti meg - valamint a biztosítéki célú vételi jog alapításával, illetve jog vagy követelés biztosítéki célú átruházásával érintett, a hitelbiztosítéki nyilvántartásba vagy ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosultakat, továbbá a 3. § (1) bekezdés g) pontja szerinti függő követelés jogosultjait is] szóló felhívást, hogy ismert követeléseiket - kivéve a felszámolási eljárást közvetlenül megelőző csődeljárásban [27. § (2) bekezdés e) pont] már bejelentett és nyilvántartásba vett követeléseket - a felszámolást elrendelő végzés közzétételétől számított 40 napon belül a felszámolónak jelentsék be;”

85A Tanács 1346/2000/EK rendelete (2000. május 29.) a fizetéseképtelenségi eljárásról 41.§ „A bejelentett követelés tartalma: A hitelező megküldi a követelést alátámasztó okiratok - ha vannak ilyenek - másolatát, és jelzi követelése jellegét, keletkezésének időpontját és összegét, valamint, hogy követelése tekintetében elsőbbségre, dologi biztosítékra vagy tulajdonjog fenntartására tart-e igényt, valamint, hogy a biztosíték milyen vagyontárgyakra terjed ki.”

86 REICH i. m. 6-8.

A felszámoló a Cstv. 46.§ (6) bekezdés alapján az (5) bekezdés b) pontja szerinti követeléseket a bejelentési határnapot követő 45 napon belül felülvizsgálja, annak eredményeképpen a szükséges esetekben az érdekeltekkel egyeztet, és a hitelezőket a nyilvántartásba vett és a nyilvántartásba nem vehető hitelezői igényükről írásban 15 napon belül tájékoztatja. A felszámoló a vitatott igényeket - kivéve a Pp. 508. § (7) bekezdése szerinti esetet - elbírálás végett 15 napon belül a felszámolást elrendelő bíróságnak megküldi - a vitatott hitelezői igénynek a felszámolási bíróság általi elbírálása tárgyában hozott végzés ellen fellebbezésnek van helye -, és a felülvizsgálat eredményeit az 50. § szerinti közbenső mérlegbe építi be.

8. A kimentési okok

A törvény kimentési lehetőségeket is szabályoz. A többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a részesedés átruházásának időpontjában az adós még fizetőképés volt, és a fenyegető fizetéseképtelenség vagy a fizetéseképtelenség csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy már fizetéseképtelen volt, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el.⁸⁷ Az említett két tény bármelyikének bizonyítása szükségtelenné teszi a másik tény bizonyítottságával kapcsolatos állásfoglalást.

8.1. Fizetéseképtelenség és a fenyegető fizetéseképtelenség elhatárolása:

A mentesülési okok mindkét jogszabályi fordulatának értékeléséhez szükséges a következő fogalmak tisztázása, elhatárolása.

„A szervezet Cstv. 27. § (2) bekezdés szerinti fizetéseképtelensége egy körülhatárolható, formális állapot, amit a társaság tényleges vagyoni helyzetének, mérlegének vizsgálata nélkül, a törvényben meghatározott tényállás bekövetkezte esetén állapít meg a bíróság akkor, amikor a társaság legalább egy hitelező felé nem teljesíti a kötelezettségét, vagy más hivatalos eljárás eredményeként a fizetéseképtelenség megállapítható.”⁸⁸

⁸⁷ JUHÁSZ (2019) i.m. 1245.

⁸⁸ FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson III. *Céghírnök*, 2019/12., 10 -11.

A Cstv. 27. § (2) bekezdés a)-f) pontjai⁸⁹ sorolják fel tényállásról tényállásra, a bíróság milyen esetekben állapítja meg az adós fizetéseképtelenségét.

A társaság felszámolását végzéssel, az adós - eljárás lefolytatására irányuló kérelem benyújtásának napján bejegyzett - magyarországi székhelye szerint illetékes törvényszék⁹⁰ rendeli el, amennyiben a fizetéseképtelenség megállapítható.⁹¹

Egy gazdasági társaság rendes üzletmenete során számos hosszú- és rövidtávú szerződés teljesítése, termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása lehet folyamatban, így nem ritka, hogy a társaság valamely kötelezettsége teljesítésével késedelembe kerül.⁹²

A Cstv. 27. § (2) bekezdés b)-f) pontjai esetén volt vagy van hivatalos eljárás folyamatban, ami a társaság fizetésre kötelezésére, vagyonának rendezésére irányul, míg az a) pontban a fizetéseképtelenség megállapítása pusztán hitelezői jelzésre történik, amint az ott írt eljárás szerint igazolásra kerül, hogy a teljesítési határidőt a társaság elmulasztotta.⁹³ „A hitelező akár egyetlen szerződéses kötelezettség nem teljesítése esetén dönthet úgy, hogy a fizetési felszólítás küldését követően - a fizetési meghagyási eljárás, polgári per, végrehajtás indítását kihagyva, azt átugorva, annak illetékét és ügyvédi költségét megspórolva - egyből felszámolási eljárás megindítását kérelmezi (ennek illetéke egyszeri átalány 80 000 Ft⁹⁴).”⁹⁵ Az adós társaságra ezzel a hitelező azonnal jelentős nyomás gyakorol úgy, hogy az egyéb igényérvényesítési eljárásokat kihagyja.⁹⁶

89 Cstv. 27.§ (2) bekezdés: „A bíróság az adós fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg, ha

a) az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette, vagy

b) az adós a jogerős bírósági határozatban, fizetési meghagyásban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki, vagy

c) az adóssal szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, vagy

d) az adós a fizetési kötelezettségét csődeljárásban vagy felszámolási eljárásban kötött egyezség ellenére nem teljesítette, vagy

e) a korábbi csődeljárást megszüntette [18. § (3), (3a) és (3c) bekezdés, 18. § (10) bekezdés vagy 21/B. §], vagy

f) az adós, illetve a végelszámoló által indított eljárásban az adós tartozásai meghaladják a vagyonát, illetőleg az adós a tartozását (tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kielégíteni, és a végelszámoló által indított eljárásban az adós gazdálkodó szervezet tagjai (tulajdonosai) felhívás ellenére sem nyilatkoznak arról, hogy kötelezettséget vállalnak a tartozások esedékességkor történő kifizetéséhez szükséges források biztosítására.”

90 A Cstv. 6.§ (1) bekezdés

91 A Cstv. 27. § (1) bekezdése.

92 FODOR i. m. 10 -11.

93 FODOR i. m. 10 -11.

94 Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) törvény 44.§ (1) bekezdése.

95 FODOR i. m.10 -11.

96 Uo. 10 -11.

Lehetséges, hogy ekkor a társaság de facto nem fizetéképtelen, a hitelezői követelések megfizetésére való képtelensége számviteli szempontból a felszámolást lezáró mérlegek elkészültekor állapítható meg, azonban a törvény abból indul ki, hogy a 27. § (2) bekezdésben írt körülmények fennállásakor a társaság általában már nem menthető meg, és a hitelezők érdekét védi azzal, ha a cégközlönyben történő nyilvánosságra hozatal révén erre minél előbb fény derül.⁹⁷

A fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet ehhez képest kevésbé formalizált fogalom.⁹⁸

A Kúria a Gfv.VII.30.247/2013/9. számú ítéletében az alábbi elemeket tartotta fontosnak, s ez a döntés ma is irányadó: "Az alperes tévedett, amikor a fizetéképtelenség megállapításának időpontját azonosította a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének időpontjával. A törvény rendelkezéséből egyértelműen megállapítható, hogy e helyzet bekövetkezéséhez nincs szükség az adós fizetéképtelenségének bíróság általi megállapítására, mert a fenyegető fizetéképtelenség a Cstv.-ben megfogalmazott fizetéképtelenségi okok megvalósulását megelőzően bekövetkező állapot. A fenyegető fizetéképtelenség megállapíthatósága tekintetében az a lényeges kérdés, hogy az adós a tartozását az esedékességkor képes-e kiegyenlíteni. Ha erre nem képes, mert nincs megfelelő pénzeszköze vagy megfelelő hitele a tartozás kifizetésére, illetve nem tud megállapodni a hitelezővel a teljesítés más módjában vagy a teljesítési határidő módosításában -, akkor bekövetkezik a fenyegető fizetéképtelenség abban az esetben is, ha az adós egyéb vagyona kimutatások szerint fedezetet nyújtana a tartozások kiegyenlítésére."⁹⁹

A Cstv. 33/A.§ (3) bekezdése 2006. év óta mind a négy időállapotban azonos módon határozta meg ezt a fogamat: "A fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy észszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket."¹⁰⁰

⁹⁷ Uo. 10-11.

⁹⁸ Uo. 10-11.

⁹⁹ JUHÁSZ László: Egy új csódtörvény megalkotásának egyes aktuális kérdései V. rész. *Céghírnök*, 2020/9. 3-5.

¹⁰⁰ Cstv. 33/A. § (3) bekezdés.

A fizetéseképtelenség tehát az ügyvezetést ellátó személy tudatállapotától függ, amit azonban formálisan sem ő, sem a bíróság vagy más hatóság nem állapít meg addig, amíg a felelősségáttörés elve alapján kártérítési per nem indul.¹⁰¹

A fenyegető fizetéseképtelenség elkerülése érdekében az adós vezető tisztségviselőjének folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a gazdálkodó szervezet esedékes, lejárt tartozásait, és a cash-flow kimutatását.¹⁰² Abban áll a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének jelentősége, hogy fennállása alatt a vezető tisztségviselőnek a hitelezői érdekeket szolgálva, és nem a gazdálkodó szervezet tulajdonosainak az érdekét figyelembe véve kell gazdálkodnia.¹⁰³ Addig van érvényben ez a kötelező gazdálkodási elv, amíg a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, azaz, amíg a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességek kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.¹⁰⁴

Amikor a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beáll, annak objektív és szubjektív feltétele egyszerre teljesül.

"A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet megállapíthatóságához szükséges objektív feltétel akkor következik be, amikor az adós esedékes tartozásainak összege meghaladja a társaság likvid vagy likviddé tehető vagyonát és ezt a helyzetet a tartozások átütemezésével, esetleg reálisan visszafizethető kölcsön felvételével vagy más módon nem hárították el. Önmagában az a körülmény, hogy az adós könyv szerinti vagyona meghaladja esedékes tartozásait, nem bizonyítja azt, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet nem állna fenn. Nem áll fenn a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet akkor, ha a tartozás kifizetésére annak esedékességekor az adós képes, de fizetési kötelezettségének egyéb okból nem tesz eleget¹⁰⁵"

Amikor a vezető tisztségviselő tudomást szerez az objektív elemekről, vagy gondos eljárás esetén tudomást kellett volna szereznie, a tényállás szubjektív eleme akkor valósul meg.¹⁰⁶

101 FODOR i. m. 10 -11.

102 CSÓKE (szerk.) i. m. [Jogtár-kommentár]

103 Uo.

104 Uo.

105 2016.EI.II.JGY.G.2. vélemény 20.

106 Uo. 20.

A fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséről vezető tisztségviselő tudomást szerezhethet pl: lejárt, nem vitatott, ki nem fizetett tartozások fennállásából, az éves beszámoló (esetleg közbeszámoló) adataiból.¹⁰⁷ A vizsgálandó körülmény ebben az esetben az, hogy az objektív feltétel bekövetkezéséről történő tudomásszerzés egy ilyen tisztséget ellátó személytől kellő gondossággal történő tanúsítása esetén elvárható-e.¹⁰⁸ A fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének ténye, illetve a bekövetkezés beidőpontja, az ügyben feltárt valamennyi körülmény ismeretében állapítható meg.¹⁰⁹

A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportja szerint fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének időpontját elegendő olyan pontossággal meghatározni, amely a kereseti kérelem megalapozott elbírálásához feltétlen szükséges.

8.2. Jóhiszeműség és rosszhiszeműség mint alapfogalmak

A Cstv. 63/A.§-ában a tag felelősség alóli mentesülésének további lehetséges esete az, ha bizonyítást nyer a tag átruházással kapcsolatos jóhiszeműsége. Utóbbi fogalmat már a római jogtudós Ulpianus is a jog hármas parancsára vonatkozó tanítása elemei között szerepeltette. "*Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere*", azaz "A jog parancsa a következő: tisztességesen élni, mászt nem bántani, mindenkinek megadni, ami őt illeti."

A jóhiszeműség követelménye alapvetően szinten került szabályozásra az új Ptk.-ban, mely hatályban lépését követően magába integrálta a gazdasági társaságokra irányadó alapvető anyagi jogi rendelkezéseket is.

A Ptk. 1:3.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni.¹¹⁰

¹⁰⁷ Uo. 21.

¹⁰⁸ Uo. 21.

¹⁰⁹ Uo. 21.

¹¹⁰ Ptk.1:3. § (1) bekezdés.

A rendelkezés tartalmát azonban a Ptk. nem határozza meg. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 4.§ (1) bekezdéséhez fűzött Jogtár-kommentár úgy fogalmazott, hogy a jóhiszeműség és tisztesség elve a személyek magatartására etikai mércét állapít meg, és általános elvként (tehát eltérő szabály hiányában) az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítását kívánja meg.

A generálklauzula jogalkalmazási sajátossága az, hogy a norma tartalmát a jogalkotó nem határozza meg, ugyanakkor adottnak veszi azt, ennek pedig az a következménye, hogy a bíróság a norma tartalmát az egyes konkrét jogvitákban a jogalkalmazás során köteles megállapítani.¹¹¹

Amikor a jogalkotó nyitott tényállású normát alkalmaz, azzal a saját normaalkotó hatalmát telepíti át a bíróságokra, és ezáltal rugalmassá teszi a tételes jogi szabályozást, amely így a norma szintjén nem konkretizált tényállásokban is megfelelően alkalmazható.¹¹²

A generálklauzula alkalmazásának rendeltetése az, hogy a jog folyamatosan képes legyen alkalmazkodni a változó életviszonyokhoz, a konkrét tényállások sokszínűségéhez.¹¹³

Lábady Tamás ezt a következőképpen fogalmazta meg: „A generálklauzula tehát a törvény által biztosított instrumentum (eszköz) az állandó jogi adaptációra. Előnyösebb, ha a törvényhozó - bizonyos szempontok, standardok meghatározása mellett - kifejezetten biztosítja azt a jogalkotási hatalmat, amelyet a bíró amúgy is gyakorol.”¹¹⁴

„A jóhiszeműség és tisztesség generálklauzulája az üzleti élet etikai-erkölcsi mércéje, mert a gazdasági kereskedelmi tevékenység akkor emberi, ha erkölcsös. A gazdaság világában - ahol a gazdasági-kereskedelmi társaságok a főszereplők - mint tükörben látható, hogy a gazdaság résztvevői és az általános társadalmi és üzletemberi felfogás szerint mi az elfogadható és követendő magatartás.

111 TÖRÖK (2017) i. m. 132.

112 Uo. 132.

113 Uo. 131.

114 LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 1998. 137.

Az elv igazából a bírói gyakorlat által válik valóra, mert az elv tartalma az ítéleteken keresztül formálódik.”¹¹⁵

A jóhiszeműség és tisztesség követelményei szerinti eljárás a jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése során a gazdasági társasági jogviszonyokban azért nagyon fontos, mert maga a társaság természete szerint olyan jogalany amely a magánautonómia alapján azt a lehetőséget teremti meg az alapítóknak, hogy üzletszerű közös gazdasági tevékenységet úgy folytassanak, hogy mindannyian vagyoni hozzájárulást teljesítenek, a nyereségből közösen részesednek és közösen viselik a veszteséget [Ptk. 3:88. § (1) bek].¹¹⁶

Ezt meghaladóan a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyeztet [Ptk. 3:88. § (3) bek.].¹¹⁷

„A 2005. évi LXIX. törvény - mely a „A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősség megállapítása” tényállást a Cstv.-be bevezette - indokolása szerint az a jogi megoldás, amely a volt tulajdonoshoz telepíti a kimentéshez szükséges bizonyítási terhet, kellően visszatartó hatású lehet akkor, amikor valaki a társaság "kiürítéséről" és a jog által el nem érhető személy részére történő átruházásáról "gondoskodik".”¹¹⁸

„A jóhiszemű eljárás mibenlétét ugyan a Cstv. nem fogalmazza meg, de figyelemmel a Cstv. 63/A. §-ban szabályozott jogi intézmény céljára a hitelezők védelmének szükségességére, ezen rendelkezéssel összefüggésben az üzletrészt átruházó, a cég működését alapvetően meghatározó tag magatartása akkor minősülhet jóhiszeműnek, ha az nem a hitelezői tartozást felhalmozó társaságtól való szabadulásra irányul. Ha a tag az üzletrészt olyan vevőre ruházza át, akinek személyét illetően meggyőződött arról, hogy annak célja nem csupán a társaság még meglévő vagyonának, eszközeinek a megszerzése a hitelezői igények kielégítetlenül hagyásával, hanem a hitelezői érdekek szem előtt tartása a társaság továbbműködtetése, akkor jóhiszeműen és a hitelezői érdekek figyelembevételével járt el. Amennyiben a tag az üzletrészt úgy értékesíti, hogy mindezekről nem győződik meg és ezen

115 NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban. *Gazdaság és Jog*, 2017/2. 3-4.

116 Uo. 3-4.

117 Uo. 3-4.

118 LANTOS i. m. 14.

magatartásával összefüggésben utóbb megszűnik az adós gazdasági társaság és a felszámolási eljárásban - a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg, egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat szerint - a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó kielégítetlen tartozást hagy hátra, a társaság ezen kielégítetlen kötelezettségéért korlátlan felelősséggel tartozik a hitelezővel szemben.”(Budapest Környéki Törvényszék Gazdasági Kollégium **8.G.40.028/2017/10. sz. ítélet**)

A Fővárosi Ítéltábla **11.Gf.40.111/2010/5.** számú végzésének indokolásában a rosszhiszeműség fogalmi körében kifejtette, hogy „A volt tag felelőségének megállapíthatóságát a vagyoni hányadának rosszhiszemű átruházása alapozza meg, ez pedig akkor állapítható meg, ha az átruházás során az átruházó fél sértette a hitelezők érdekeit. A rosszhiszeműség az átruházás céljában, eredményében testesülhet meg. Rosszhiszemű átruházásnak az tekinthető, ha a fél csökkentette ezzel a hitelezők kielégítési alapját (az adós vagyont) vagy elzárta őket a hitelezői igények érvényesítésnek lehetőségétől (kiüresítette, fantomizálta a céget), illetve az értékesítéssel a tagként őt fenyegető korlátlan felelősség alól kívánt mentesülni.

A Fővárosi Ítéltábla **16.Gf.40.142/2017/3.** számú ítéletében a jóhiszeműség kritériumaként értékelte, „ha a tag az üzletrészét olyan vevőre ruházza át, akinek személyét illetően meggyőződött arról, hogy annak célja nem csupán a társaság még meglévő vagyonának, eszközeinek a megszerzése a hitelezői igények kielégítetlenül hagyásával, hanem a hitelezői érdekek szem előtt tartásával a társaság továbbműködtetése. Ez utóbbira leginkább akkor van esély, ha ismert a vevő üzleti életben tanúsított korábbi magatartása, közismerten megbízható személynek minősül. Ennek hiányában az üzletrészét átruházó tagnak szükséges tájékozódnia a vevő személye, megbízhatósága, üzleti életben eddig betöltött szerepe, a vevő társaság működésével kapcsolatos jövőbeni terveit, szándéka iránt.”

9. Az igényérvényesítés módja, eljárásjogi kérdések

A következőkben a dolgozat a Cstv. 63/A. §-ára alapozott kereseti kérelemmel indult peres eljárás bizonyítási szabályait, annak súlypontjait, valamint esetleges nehézségeit kívánja bemutatni a közzétett bírósági határozatokon keresztül.

9.1. Perindítási határidő

Ezek között először a perindítás időszerűsége körében tisztázandó, hogy a keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céggközlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül kell előterjeszteni. „A „legkésőbb” szó helyes értelmezése az, hogy a keresetet már a felszámolási eljárás során is be lehet nyújtani a bíróságra. Ezt kifejezetten nem mondja ki a törvény, de miután a felelősség megállapításának egyik feltétele csak a bíróság által jóváhagyott közbenső mérlegből derülhet ki, ezt megelőzően nem célszerű keresetet benyújtani a bíróságra. Egyszerűsített felszámolás esetén nem kötelező a közbenső mérleg készítése, ezért itt a feltétel a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat elkészítése.”¹¹⁹

A **BDT 2015.3334.** alapján az 1997. évi XLIX. tv. 63/A. §-ára alapított kereset előterjesztése idő előtti, ha még nem áll rendelkezésre a felszámolási eljárásban a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (vagyon felosztási javaslat), ezért a per megszüntetésének van helye. Az indokolás szerint „Az ítéletábra az adós céggel szembeni felszámolási eljárás irata alapján azt is megállapította, hogy abban közbenső mérleg nem született, és a felszámoló által előterjesztett egyszerűsített eljárás szerinti zárómérleget és vagyonfelosztási javaslatot pedig az elsőfokú bíróság még nem hagyta jóvá. A Cstv. 63/A. §-ának a felperes által is idézett rendelkezése szerint azonban csak akkor van mód az e jogszabályhelyre alapított kereset előterjesztésére, ha »a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat szerint)« az adós tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van. Az adott esetben a megjelölt törvényi előfeltétel nem áll fenn, ezért a felperes keresete mind a kérelem benyújtásakor, mind pedig a másodfokú döntés meghozatalakor idő előttinek minősül, mert a felperesnek még nem nyílt meg a követelés érvényesítése iránti joga, marasztalás iránti keresetet pedig csak akkor lehet előterjeszteni, ha a követelés lejárt. Emiatt az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha a pert a Pp. 157. §-ának a) pontja alapján - utalással a Pp. 130. §-a (1) bekezdésének f) pontjára - megszüntette volna. Ezért a másodfokú bíróság ezt észelve a Pp. 158. §-ának (1) bekezdésére is figyelemmel, a Pp. 251. §-ának (1) bekezdése alapján az ítéletet teljes egészében hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette” (**Debreceni Ítéletábra Gf.IV.30.490/2014/6. szám**).

119 JUHÁSZ (2019) i. m. 1243.

9.2. Hatáskör, illetékesség, felek

Az előírásokat a VI. Cstv. Novella az eljáró bíróság hatáskörére és illetékességére történő utalással egészítette ki, 2017. július 1-től a felszámolási eljárást lefolytató bíróság rendelkezik hatáskörrel és kizárólagosan illetékes a per elbírálására.¹²⁰ Tekintettel arra, hogy a kereseti kérelem tárgya nem az adós csődvagyonával függ össze a jogalkotó úgy ítélte meg, hogy a felszámoló keresetindítási jogának ezekben az esetekben nincs értelme, mert, a pernyertesség esetén a volt tag korlátlan felelősségének megállapítására irányul, ezért a felszámoló keresetindítási joga elhagyásra került a bekezdés szövegéből.¹²¹A pert tehát csak a 7. pontban írt kritériumoknak megfelelő hitelező indíthatja meg.

Alperesként pedig a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag vonható perbe, és abban az esetben, ha három év alatt többször is átruházásra került a társasági részesedés, úgy valamennyi volt taggal szemben megindítható a per.

9.3. Megállapítás és marasztalás?

További fontos kérdés, hogy milyen kereseti kérelem alapján, a bíróság milyen tartalmú határozatot hozhat. „A jogszabályhely nyelvtanilag a felelősség megállapítását teszi lehetővé, de a tagok marasztalásához (ellentétben a vezető tisztségviselők Cstv. 33/A. § szerinti felelősségéhez) nem szükséges, hogy a hitelező a felszámolási eljárás befejezését követően külön marasztalási pert indítson. A perjogi fogalom helytelen használata nyilvánvalóan nem a külön marasztalási pert szükségelteti, erre nem lehet következtetni a tényállás egyéb fordulataiból sem.”¹²²

A Debreceni Ítéltábla Gf.IV.30.319/2015/10. számú ítéletében kimondta, hogy „I. A tag korlátlan felelősségének megállapítására irányuló keresetet a felelősség átfordulását megalapozó magatartás tanúsításának időpontjában hatályos jogszabályi rendelkezések szerint kell elbírálni. II. A Cstv. 63/A.§

120 Uo.1242.

121 JUHÁSZ (2019) i. m. 1243.

122 FÖNAGY i. m. 229.

-a ugyan a felelősség „megállapításáról” szól, de a Cstv. 33/A.§-nál alkalmazott ún. kétlépcsős (a minden hitelezőre kiterjedő hatályú követelések tárgyában indítható marasztalási perek elkülönült) szabályozás hiányában ezekben a perekben a felperesnek marasztalásra irányuló keresetet kell előterjesztenie, a bíróságnak pedig - a feltételek fennállása esetén - annak megfelelő tartalmú határozatot kell hoznia. III. A vagyoni részesedés rosszhiszemű átruházása kapcsán a hitelezői érdekek sérelme nem abban nyilvánul meg, hogy az ügyletkötés eredményeként csökkent az adós gazdasági társaság vagyona, hanem abban, hogy annak következtében a hitelezők számára hátrányosan változik a ki nem elégített hitelezői követelésekért felelőssé tehető személyek (tagok) köre.” A **Kúria Gfv.VII.30.066/2016/7. számú ítéletével** a jogerős határozatot hatályában fenntartotta.

A **Fővárosi Ítéltábla 11.Gf.40.369/2014/7. számú ítéletében** szintén arra az álláspontra helyezkedett, hogy „a Cstv. 63/A. §-a alapján nem kétlépcsős peres eljárást ír elő, marasztalásnak is helye van, ha már a felszámolási eljárás folyamatban léte alatt megállapítható, hogy az adós vagyonának hiányában a hitelezők kielégítésére nem kerül sor. A marasztalási összeg megállapítása során irányadó eljárása pedig ugyanitt kifejtette, hogy „A Cstv. 63/A. § -a értelmében a volt tag felelőssége az adós felszámolásában ki nem elégített valamennyi kötelezettségéért fennáll, nem csupán a volt tag által a felszámolás kezdő időpontjában elismert követelésekért. A felszámolás során bejelentett és a felszámoló által visszaigazolt követelések kellő mértékben igazolják a tartozás fennállását. Annak módosítására csak a csődtörvényi rendelkezések által biztosított eljárások útján kerülhet sor.”

9.4. A kártérítési felelősség alapja

Fontos viszont hangsúlyozni, hogy e felelősségi alakzat nem kárfelelősség, hanem felróhatóságra alapozott mögöttes helytállási kötelezettség, hiszen nem a jogellenesen magatartással (pl. ingyenes vagyonátruházást jóváhagyó taggyűlési határozattal okozott) okozati összefüggésben keletkezett vagyoncsökkenést kell megtéríteni, hanem „általában véve” az adósnak a felszámolási eljárásban ki nem egyenlített tartozásait.¹²³ A Cstv. a felelősség alapjaként a fizetéképtelen állapotban történt társasági részesedés átruházását jelöli meg, azonban mellőzi az okozati összefüggés láncolatának

123 FÓNAGY i. m. 230.

szükségességét, mert nem ezen magatartással okozati összefüggéssel álló vagyoncsökkenés megtérítéséről rendelkezik.¹²⁴

9.5. Bizonyítandó tények, bizonyítási eszközök (felperesi oldal)

A történeti tényállásban írt, a korlátlan felelősség megállapításához szükséges feltételek bizonyítása a felperest terheli, és ez megelőzi az alperesnek valamely kimentési ok meglétére vonatkozó bizonyítási terhét. A felperes bizonyításához a legtöbb eszköz a Cégnyilvántartás adataiból, a NAV eljárások anyagából és a felszámolási iratokból kinyerhető. A Cégmásolat és az ahhoz kapcsolódó iratjegyzék alapul szolgál a volt tag jogviszonya időtartamának, valamint a többségi befolyás mint feltétel fennálltának megállapításához, utóbbi a változásbejegyzési kérelem mellékleteként általában tartalmazza az alperes részesedését átruházó adás-vételi szerződést is. „Az alacsony vételárú üzletrész például utalhat a társaság már felmerült fizetési problémáira.”¹²⁵

A cég fizetéképtelensége, illetve az azzal fenyegető helyzet mint állapot, továbbá a jegyzett tőke 50%-át meghaladó tartozás körében a tulajdonrész átruházáskori mérlegadatok, az adós társaság könyvelési dokumentációja, illetve a felszámolási közbenső mérleg, vagy vagyonfelosztási javaslat szolgálhatnak alapul e feltételek megállapíthatóságához.

Előfordulhat, azonban, hogy a hiányos céges adminisztráció információs aszimmetriához vezet, és a felperes bizonyítási szükséghelyzetbe kerül, ilyenkor nem helyes eljárás, ha a bíróságok a felperes hátrányára írják a kritikus időpont megállapíthatóságának a hiányát, annak ellenére, hogy az alperesi mulasztás miatt nem lettek átadva az iratok, és így lehetetlen volt a bizonyítás.¹²⁶

Az **ÍH 2012.138.** kimondta, hogy: „1. A Cstv. 63/A. § beiktatásával a jogalkotó nem kívánta a társaságtól megvált tag felelősségét a bent maradókénál szigorúbbá tenni, vagy olyan tagokra kiterjeszteni, akik a társaságban maradásuk esetén sem lennének felelősségre vonhatóak. A többségi részesedéssel sem rendelkező volt tag helytállási kötelezettsége a fentiek szerint nem állapítható

124 Uo. 230.

125 F. KISS i. m. 32.

126 FODOR i. m. 11.

meg. II. Önmagában az adós fizetéseképtelensége nem alapozza meg tagjának rosszhiszeműségét. A törvény nem zárja ki a fizetéseképtelen cég üzletrészének értékesítését, az üzletrészt értékesítő tag helytállási kötelezettsége csak akkor állapítható meg, ha az átruházás során rosszhiszemű volt, vagyis, ha hitelezői érdeket sértett, csökkentette a kielégítési alapot, elzárta a hitelezőket igényeik érvényesítésének lehetőségétől, illetve mentesülni akart a tagi felelősség alól. III. A felszámolás alatt nem álló cég maga dönti el, hogy mely tartozását egyenlíti ki. E döntés meghozatalában számos gazdasági érdek motiválhatja, például a működőképesség megőrzése, további gazdasági kapcsolatok fenntartása, a hitelezők számának csökkentése, vagy annak a hitelezőnek a kifizetése, akiről az adós leginkább feltételezi, hogy követelését bíróság előtt érvényesíti, azonban a kielégítésnek kötött sorrendje mindaddig nincsen, amíg a cég felszámolás alá nem kerül. **(Fővárosi Ítéltábla 12.Gf.40.162/2012/6. szám)**”

9.6. Bizonyítandó tények, bizonyítási eszközök (alperesi oldal)

A kimentés körében az alperest terheli a bizonyítási kötelezettség arra nézve, hogy az adós társaság fizetőképese volt, illetve fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet a tulajdonrész átruházásakor nem állt fenn. Mentésüléshez vezet annak bizonyítása is, hogy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt, vagy már fizetéseképtelen volt, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el.

„Az átruházáskori fizetőképesség korábbi számviteli dokumentációval, illetve az átruházáskor meglévő, és az akkori tartozásra tekintettel megfelelő vagyoni értékkel bíró társasági eszközállománnyal bizonyítható.”¹²⁷ A fizetőképesség megítélése a rendelkezésre álló iratok alapján alapvetően szakkérdés, melynek megítélésére indokolt könyvszakértő kirendelése. A szakértő a 8.1. alpontban ismertetett kritériumok alapján - a megfelelő dokumentáció rendelkezésre állása esetén - nagy valószínűséggel meg tudja adni a választ.

Annak eldöntését, hogy az alperes melyik kimentési okra alapozza védekezését megnehezíti bizonyos esetekben, hogy a felperes már a keresetében állításokat tesz az esetleges alperesi mentésülésre

127 F. Kiss i. m. 32.

vonatkozóan. Nem szerencsés, ha a felperes az ellenkérelem ismerete nélkül, a rá háruló bizonyítási teher korlátait túllépi.

A Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.142/2017/3. számú ítéletének indokolása a jóhiszeműség értékelésének körében rámutatott, hogy „a társaság üzletrész átruházásakor fennállt vagyonának és kötelezettségeinek összegére tekintettel az alacsony vételár is inkább mutat rosszhiszeműségre, a társaságtól való mielőbbi, bármi áron történő szabadulás szándékára, mint jóhiszemű eljárásra, amint erre a felperes is hivatkozott.” Ugyanezen ügyben a Fővárosi Ítéltábla osztotta a felperes érveit atekintetben, hogy az alperes által benyújtott okiratok vevő általi ismerete, aláírt volta az alperes jóhiszeműségét önmagában nem támasztja alá, különösen nem a vevőnek az üzletrész átruházást megelőző napon tett, a leltárösszesítőn szereplő nyilatkozata, miszerint a felsorolt termékeket átvette. Az alperes terhére értékelte a bíróság, hogy a vevő adás-vételi eljárás során tanúsított magatartása alapján nem ismerte fel annak szándékait arra nézve, hogy valójában az árukészlet kedvező áron történő megszerzése, és nem a nehéz helyzetben lévő társaság további működtetése a célja.

A jóhiszemű vagyonátruházás alperesi bizonyításához nélkülözhetetlen azon körülmények bemutatása, hogy a vevő kiválasztása során megfelelő gondossággal járt el, azaz tudakozódott a vevő üzleti életben betöltött szerepéről, megbízhatóságáról, üzleti kapcsolatairól, a társasággal kapcsolatos terveiről. A jogalkotó ugyanis azt vélelmezi, hogy a tag a vevő személyének kiválasztásakor volt rosszhiszemű, azaz tudott arról, hogy az értékesítés következménye az adott személy részére az adós fantomizálódását okozza a hitelezői igények kielégítetlenül hagyása mellett.

Összegzés

A fentiekben bemutatott eljárás jogi megítélése nem könnyű, mivel az érintett hitelezői és a tagi érdekek egymással - nem vitatottan - ellentétes irányúak.

A hitelező érthető okokból arra törekszik, hogy minimalizálja veszteségét. Eredményességének záloga az, ha a jogalkotó olyan jogszabályi környezet teremt, mely lehetőséget ad a felszámolási eljárásban kielégítetlenül maradt igények érvényesítésére. A kiüresített cégvagyon helyett, a volt tag magánvagyonra részben vagy egészben megfelelő kielégítési alap lehet, más kérdés, hogy a jogerős bírósági ítélet alapján, mekkora a ténylegesen megtérülő összeg. A végrehajtási eljárás sajnos nem mindig az utolsó állomás a jogérvényesítés 'rögös' útján, számos esetben megtörténik a fedezet végrehajtás alóli elvonása, mely újabb peres eljárásokat generál.

A volt tagok szemszögéből nézve szintén nem elítélhető, ha úgy érzik, hogy a hitelezővédelmi célzatú jogszabálymódosítások rést ütöttek a társasági 'védőpajzson' és ez alapjaiban veszélyezteti azt a biztonságot, melyet a tagok vagyonától elkülönült társasági vagyon biztosított.

A probléma megoldását elsősorban nem a gazdasági tárgyú jogszabályok újabb és újabb szigorításában látom, hanem annak az elősegítésében, hogy kialakuljon egy olyan vállalkozási kultúra, amely a korlátolt tagi felelősséget nem az egyéni anyagi érdekek védőbástyájának tekinti és azzal visszaélve törekszik a bajba jutott társaság hajójáról menekülni. Ennek egyik lehetséges eszköze a pénzügyekkel és vállalkozásokkal kapcsolatos jogi ismeretek minél szélesebb körű terjesztése, akár iskolai tananyag szintjén és már általános iskolás korban. Célja pedig, hogy a leendő társaságalapító, a könyvelő és az ügyvéd útmutatásain túl maga is átlássa a rá háruló kötelezettségek szövevényét.

Az oktatás mellett fontos hangsúlyozni a jogászok, pénzügyi szakemberek felelősségét is, akik a gazdasági társaságok létrejötté, változásá, megszűnése körül bábáskodnak. A felek megfelelő tájékoztatása lehet a kulcs ahhoz, hogy a tag (részvényes) már a kezdeteknél tisztában legyen a lehetőségeivel, a választható jogi eszközökkel és törvényes megoldásokkal (önkéntes végelszámolás) arra az esetre, ha a vállalkozás nem a tervek szerint alakul. Abban az esetben pedig, ha a vagyoni

részesedés átruházás mellette dönt, azt kellő körültekintéssel, a Cstv. 63/A.§-ának szellemében a hitelezők érdekeinek figyelembevételével tegye.

Irodalomjegyzék

- BREHÓSZKI Márta: *Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelőssége? A felelősség-áttörés hazánkban és a "lepelátszúrás" doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban.* Doktori értekezés, témavezető: Dr. Miskolczi-Bodnár Péter, társtémavezető: Dr. Jobbágyi Gábor
- CSÓKE Andrea (szerk.): *Nagykommentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez.* Complex CD-jogtár [Jogtár-kommentár]
- F. KISS Gabriella *Kinél kopogjon a hitelező? A korlátolt felelősség áttörése a fizetéseképtelenségi eljárásokban.* Doktori értekezés, témavezető: Dr. Filó Mihály, egyetemi adjunktus
- FODOR Klaudia Franciska: *Növekszik a rés a pajzson III. Céghírnök, 2019/12.*
- FÓNAGY Sándor: *A fizetéseképtelenségért való magánjogi felelősség,* Doktori értekezés, témavezető: Prof. Dr. Bíró György
- GÁL Judit- JUHÁSZ László-MIKA Ágnes (szerk. GÁL Judit): *Társasági jogi perek.* Budapest, HVG-ORAC, 2018.
- HORVÁTH Péter János: *Adóeljárás, Mögöttes felelősség. Adó szaklap, 2020/5.*
- JUHÁSZ László „Csődbíróság” vagy „perbíróság”? I.rész. *Céghírnök. 2007/4.*
- JUHÁSZ László: *A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve.* II. kötet, Budapest, HVG -ORAC, 2019.

- TARKÓ Izabel Ágnes: Helytállás és felelősség a fizetésektelen gazdasági társaságok tartozásaiért a magyar társasági jogban *Debreceni Jogi Műhely*, 2013. évi (X. évfolyam) 2. szám (2013. április)

- TÖRÖK Tamás: Közvetett jogrendezés a jogi személyre vonatkozó polgári anyagi jogban. *Gazdaság és jog*, 2018/1-2.

- LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben VII. *Céghírnök*, 2009/5.

- LAKATOS Péter: *A vezető tisztségviselő felelőssége vélelmének fennállásával kapcsolatos kérdése*. In: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által 2017. január 12-én, a Kúria Polgári Kollégiuma által 2017. február 6-án elfogadott összefoglaló vélemény (továbbiakban: „2016.El.II.JGY.G.2. vélemény). 5. számú tanulmánymelléklet.

- MOHAI Máté *Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában*, Doktori értekezés, témavezető: Prof. Dr. habil. Nochta Tibor 92.

- NOCHTA Tibor *A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005.

- RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala
<https://www.rsm.hu/kisokos/forgoeszkoz>

- RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala
<https://www.rsm.hu/kisokos/toke>

- RSM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. weboldala
<https://www.rsm.hu/kisokos/forgoeszkoz>

- REICH Sándor: A hitelezői érdekvényesítés lehetőségei a felszámolásban I. *Céghírnök*, 2009/5.
- TARKÓ Izabel Ágnes: Helytállás és felelősség a fizetéseképtelen gazdasági társaságok tartozásaiért a magyar társasági jogban. *Debreceni Jogi Műhely*, 2013. évi (X. évfolyam) 2. szám (2013. április)
- TÖRÖK Tamás: Közvetett jogrendezés a jogi személyre vonatkozó polgári anyagi jogban. *Gazdaság és jog*, 2018/1-2.
- TÖRÖK Tamás: *A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségével összefüggő, a magyar jogirodalomban megjelent egyes jogkérdésekkel kapcsolatos álláspontok.* In: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által 2017. január 12-én, a Kúria Polgári Kollégiuma által 2017. február 6-án elfogadott összefoglaló vélemény. 12. számú tanulmány melléklet. 124.
- TÖRÖK Tamás: A módosult felelősségátviteli szabályok társasági jogunkban. *Gazdaság és Jog*, 2012. június, 6. szám. 7.
- TÖRÖK Tamás: A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősség. *Gazdaság és Jog*, 2005/10. 12-19.

Hivatkozott jogesetek

- ÍH 2012.138.
- BDT 2015.3334.
- Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.142/2017/3.
- Fővárosi Ítéltábla 12.Gf.40.162/2012/6.
- Fővárosi Ítéltábla 11.Gf.40.369/2014/7.

- Debreceni Ítéltábla Gf.IV.30.319/2015/10.
- Debreceni Ítéltábla Gf.IV.30.490/2014/6.
- Fővárosi Ítéltábla 11.Gf.40.111/2010/5.
- BKT 8.G.40.028/2017/10.
- Kúria Gfv.VII.30.247/2013/9.